

REVISTA DE FILOSOFIE

3-4/2008

FILOSOFUL IN SPAȚIUL PUBLIC

CONSTANTIN SCHIFIRNEȚ

Rezumat. Rădulescu-Motru a continuat activitatea lui Maiorescu de edificare a culturii moderne în România și, astfel, el a contribuit decisiv la crearea mai multor instituții fundamentale pentru dezvoltarea filosofiei românești, unele prezente chiar și astăzi. El a fost mai mult decât o prezență remarcabilă în viața publică, din moment ce a declanșat formarea veritabilă a spațiului public românesc, încă de acum o jumătate de secol. Rădulescu-Motru a contribuit efectiv la nașterea conștiinței filosofice, și de asemenea, a creat un public pentru filosofie. Crearea filosofiei românești pline de viață, incisive și diverse, care este atât de prezentă în spațiul nostru public actual, este îndatorată profund față de această personalitate.

METAFIZICĂ ȘI ȘTIINȚĂ LA C. RĂDULESCU-MOTRU ADRIANA NEACȘU

Rezumat. Motru identifică metafizica cu filosofia, pe care le concepe după modelul lui Aristotel, ca pe o științe separate, în măsură să ne confere cunoștințe superioare. Ca urmare, se susține că între metafizică și știință nu există conflict, ci o colaborare permanentă. Știința dă metafizicii echipamentul de studiu, metodele de cercetare și sugestiile pentru gândire, problemele care urmează să fie rezolvate, confirmând sau infirmând punctele sale de vedere. Rolul metafizicii este să depășească pozițiile restricționate, repositionate înspre progres de științe, prin armonizarea lor într-o perspectivă vastă. Metafizica este capabilă de acest lucru, deoarece aceasta are absolutul ca obiect de studiu. Dar nu este vorba despre un absolut substanțial, care transcende lumea sensibilă, ci de dimensiunea absolută din om. Prin urmare, obiectul principal al metafizicii este ființa umană fără de sfârșit, dincolo de toate manifestările ei efemere. Apoi, metafizica imprimă această viziune umană unificatoare în toate cunoștințele dobândite de către științele particulare, armonizând polaritatea lor și atingând cunoașterea sa, atât de superioară, în toate.

PROBLEMA TRANSCENDENȚEI LA MIRCEA FLORIAN

ADRIAN MICHIDUȚĂ

Rezumat. Mircea Florian menționează că există două tipuri de transcendent. El identifică o transcendență tradițională ca pe o “transcendență macroscopică”, și o transcendență modernă ca “transcendență microscopică”. Prima “are o dimensiune metafizică și cosmologică”, în timp ce a doua “are o dimensiune epistemologică”. 1) Transcendența metafizică este înțeleasă în opera lui Florian ca “teoria / conceptul ce susține posibilitatea și necesitatea de a transcende lumea sensibilă (realitatea); 2) Transcendența epistemologică este înțeleasă, la Florian într-o accepțiune mai precisă, subliniind că “existența, obiectul cunoașterii este independentă de cunoștințe, sau, că ea constă din acea teorie a cunoașterii care susține teza că obiectul cunoscut există independent sau dincolo de subiectul cunoscut. Mircea Florian a arătat că “Orice ar fi acolo sălășluind dincolo de conștiință este transcendent și se află într-o relație de independență cu aceasta“. O filosofie, care susține că o realitate situată în afara sinelui cunoscător este incognoscibil și are ca o primă consecință negarea lumii exterioare, adică, a orice altceva care nu este subiectul.

ASUPRA UNOR COMENTARII LA *TRILOGIA CUNOAȘTERII*

IONUȚ ISAC

Rezumat. În ultimii ani au existat o mulțime de discuții și scrieri despre filosofia lui L. Blaga. Prin intermediul lor, s-ar putea înțelege cu ușurință, pe de o parte, importanța ei imensă – nu numai pentru cultura românească, ci și pentru spiritualitatea universală – precum și, pe de altă parte, multiplele neînțelegeri care o însoțesc. De aceea, credem că reacțiile cauzate de publicarea primei cărți filosofice a lui Blaga (de exemplu, componentele *Trilogiei cunoașterii*) relevă un interes real pentru cercetarea ideilor filosofice principale ale lui Lucian Blaga. Observațiile avansate de unii dintre distinșii săi semeni (cum ar fi E. Cioran, M. Florian, M. Vulcănescu sau D.D. Roșca) sunt încă de maxim interes astăzi. Noi credem că, observând modul în care primele sale lucrări metafizice au fost revizuite și primite, orice persoană interesată de filosofia românească pot ajunge la un mod adecvat de înțelegere a filosofiei lui Blaga, încă de la începuturile sale.

LUCIAN BLAGA ȘI MODELUL CULTURAL EUROPEAN

CONSTANTIN NICOLAESCU

Rezumat. Nedorind, așa cum de asemenea, a fost, Blaga, să se complacă în lamentări cu privire la soarta culturii europene, Constantin Noica a subliniat faptul că “Nimic nu este spus încă”, în timp ce Blaga a menționat că “secolul nostru se bucură de profeți care vorbesc despre viață cu entuziasmul unei persoane bolnave “. Suntem acum într-o “epoca a legăturilor”. Modelul cultural european refuză auto-închiderile și, prin urmare, există prin

creativitate, dincolo de stagnare și de fascinația morții, orientat spre multitudine și spre o deschidere inclusivă.

CULTURĂ ROMÂNEASCĂ ȘI CREAȚIE ORIGINALĂ ÎN VIZIUNEA PĂRINTELUI DUMITRU STĂNILOAE; O INTERPRETARE A CRITICII SALE ADUSE FILOSOFIEI LUI LUCIAN BLAGA

IONUȚ UNTEA

Rezumat. Teza acestei lucrări este că poziția d-lui Lucian Blaga cu privire la creștinism și Ortodoxie nu trebuie să fie prețuite pentru exegeza operei lui Lucian Blaga, ci și pentru modul în care autorul ei a adus la cunoștința generațiilor care vor veni asupra faptul că au datoria de a păstra identitatea culturală și spirituală. Deși filosofia lui Blaga valorizează o mare parte a culturii populare românești, în filosofia Părintelui Stăniloae opinia lui Blaga este antiortodoxă și neromânească, pentru că, prin introducerea unei ambiguități privind valoarea spiritualității creștin-ortodoxe în cultura română, el produce o ruptură între cultura a noii generații și cultura românească originală. În opinia lui Stăniloae, generațiile care vor veni ar simți cultura românească originală ca pe o cultură stranie. Pentru Stăniloae, cel mai bun exemplu de creație autentic românească, și de asemenea originală, este opera lui Eugen Ionescu, care, chiar dacă nu menționează Ortodoxia creștină în opera sa, nu contrazice unitatea culturală românească.

DEDUCȚIA TRANSCENDENTALĂ A CATEGORIILOR ÎN A DOUA EDIȚIE A *CRITICII RAȚIUNII PURE* (I)

VIOREL VIZUREANU

Rezumat. Deducerea transcendentă a categoriilor a fost văzută de Kant însuși ca nucleu al lucrării *Critica rațiunii pure*. Dar chiar de la prima ediție a lucrării argumentul a fost explicat și reconstruit cu dificultate. În consecință, Kant a simțit nevoia să reia argumentarea filosofică prin schimbarea în întregime a textului primei editii. Rezultatul a fost nu mai puțin controversat. Mai mult decât atât, au apărut dificultăți suplimentare, printre care în special acelea care decurg din structura logică a demonstrației filosofice. Prima parte a articolului nostru se va concentra pe diferite interpretări contemporane ale naturii deducției transcendente, analizând apoi pe scurt dincolo de cadrul tradițional formal, interpretările de natură juridică și psihologică ale acesteia.

DESCARTES VIU – EXERCITII DE HERMENEUTICĂ CARTEZIANĂ

ANA BAZAC

Rezumat. Lucrarea prezintă unele interpretări ale ideilor lui Descartes, așa cum au fost prilejuite de o carte coordonată de către Juan Carlos Moreno Romo, *Descartes vivo. Ejercicios de hermenéutica cartesiana*, 2007, preocupată de prezența și evoluția raționalismului legată de problema libertății umane în filosofie. Pornind de la menționarea interesului pentru aparatul teoretic al filosofiei lui Descartes, ca reper ale gândirii filosofice moderne, prima parte tratează interpretările clasice și subliniază semnificațiile ideilor lui Descartes așa cum apar acestea înțelese de Hegel, precum și evoluția liniei carteziene realizată de către Husserl; această parte încheindu-se prin ridicarea problema relațiilor dintre eu, tu și celălalt în cadrul traiectoriei interpretative fenomenologice. A doua parte, "Hermeneutica ... de la Kant la politică", descrie sensul hermeneuticii așa cum l-a subliniat Gadamer (ca gândirea mediată de relevanța pentru viața curentă) și arată modul în care l-a preluat Kant pe Descartes, prin controlul subiectului într-un mod raționalist și care au fost deschiderile acceptate pentru libertatea umană. În timp ce Jacques Maritain a observat partea "angelică" a lui Descartes (de asemenea, și a lui Kant), Hardt și Negri au insistat pe continuitatea filosofiei vechi în opera lui Descartes. Dar Maritain a demonstrat de asemenea că doar de la libertatea de subiect din lumea reală urmează și libertatea ei / lui ca ființe sociale. Prin compararea aplicațiilor metodei științifice a lui Descartes au fost promovate metode pentru a rezolva problemele de bun-simț și, pe de altă parte, abordările lui Vico ale *sensus communis* în contextul științelor umane, se discută solipsismul metodologic al lui Descartes care tratează problema libertății umane. Ultima parte, "Descartes – un cavaler nerătăcitor", subliniază proximitatea dintre Descartes și Cervantes și semnificațiile acestora așa cum reies din frumoasele analize ale autorilor lui *Descartes vivo*. În acest fel, sunt eliberate tocmai înțelesurile unei hermeneutici carteziene.

SITUAȚIA FILOSOFIEI ÎN CULTURA BRITANICĂ LA ÎNCEPUT DE SECOL XX: CAZUL BERTRAND RUSSELL CĂTĂLINA DANIELA RĂDUCU

Rezumat. Apariția științelor sociale, cu un statut independent în contextul cultural european, la începutul secolului XX a avut o consecință dramatică pentru filosofie, în general: filosofii nu și-ar fi putut concentra atenția lor la rezultatele psihologiei sau sociologiei și își numesc investigațiile lor "filosofie". Aparent, singurul domeniu rămas pentru filosofi a fost ontologia, studiul Ființei. Eseul nostru încearcă să prezinte și să comenteze "revoluția în filosofie", pe care a realizat-o Bertrand Russell, la acel

moment istoric specific, în Marea Britanie, prin opoziția sa față de noul idealism susținut de Herbert Bradley și de școala lui.

HUSSERL ȘI CINEMATOGRAFUL. O ANALIZĂ FENOMENOLOGICĂ A ILUZIEI CHRISTIAN FERENCZ

Rezumat. Acest articol intenționează să prezinte o experiență corelată cu fenomenul cinema într-o analiză conceptuală bazată pe o distincție făcută de către Edmund Husserl între “obiect ficțional” și “iluzie”. Pe această distincție Husserl construiește o diferență estetică fundamentală între un efect estetic și unul inestetic. Articolul examinează în ce măsură această distincție poate fi aplicată la cinema și, prin aceasta, el aduce atât precizia conceptuală într-o dezbateră oarecum vagă încadrând natura iluzorie a cinema-ului, cât și clarifică unele aspecte ale fenomenului numit “iluzie”.

REFLECȚII ASUPRA FIINȚEI, LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII TEODOR VIDAM

Rezumat. Acest studiu, intitulat “reflecție despre ființă, limbă și comunicare”, încearcă să dezvăluie în primul rând conexiunile între ființă, limbă și comunicare. În același timp, acest studiu urmează o scurtă narațiune a caracteristicilor specifice cu privire la fiecare noțiune în parte. Nu în ultimul rând tratează similitudinea și diferențele dintre limbaj și limba. În cele din urmă, studiul a pus în perspectivă cele trei instanțe diferite, dar integrate în elaborarea actelor majore ale culturii.

PREFERINȚE LIBERTARIENE MINIMAL-RAȚIONALE DANIEL-MIHAI.UNGUREANU

Rezumat. Am introdus conceptele necesare logicii preferinței (LP), am discutat relația dintre acest tip de abordare corelată cu teoria alegerii sociale (TAS) și voi prezenta paradoxul libertarian, împreună cu semnificația sa. Eu susțin că hotărârea libertariană trebuie să fie extinsă la toate perechile care variază în ceea ce privește numai un individ și apoi dezbate soluțiile modificării condițiilor libertariene. Propun introducerea unei noi soluții pentru rafinarea condițiilor libertariene pentru a elimina toate preferințele care nu sunt minimal-raționale și libertariene.

SOCIETATEA FLUIDĂ

EMILIA IRINA STRAT

Rezumat. Conștiința unei rupturi profunde în cadrul societății contemporane impune o reconsiderare a modernității. Dezordinea care aduce în prim-plan ”societatea de risc” (Ulrich Beck) constă în principal în faptul că lucrurile solide pe care obișnuim să ne bazăm acum sunt destrămate și erodate. Modernitatea a adus o gamă largă de schimbări tehnice, cu puteri periculoase, și întreaga umanitate se confruntă cu simptome spasmodice, de incertitudine și groază. În același timp, societatea noastră ar putea fi calificată ca o ”societate a plăcerii insașiabile” ne conduce spre consum excesiv, călătorii și viteză. Instabilitate și incertitudinea ne afectează pe toți, prinși într-o lume fluidă și imprevizibilă a neregulilor, flexibilității, concurenței și insecurității endemice.

DESPRE CUNOAȘTEREA MATEMATICĂ

DUMITRU MATEESCU

Rezumat. Ce știm, prin matematică? Articolul presupune că toate dezbaterile pe această temă sunt cunoscute. Adepții lui Platon, spre exemplu, susțin ideea că obiectele matematice, numerele de exemplu, dar, de asemenea, categoriile, au o existență reală, într-una dintre lumile numerelor pure și ale obiectelor geometrice pure ... Alții consider că matematica este lipsită de orice fel de legătură cu realitatea. Field susține că fizica nu are nevoie de matematică. În lumina unor astfel de dezbateri, autorul propune un punct de vedere personal, pornind de la diferența dintre acțiunea reală și acțiunea mintală, susținând că cercetarea matematică este o acțiune mintală.